

INTELIGENTNE SPECJALIZACJE POMORZA

Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej każdy region powinien posiadać strategię rozwoju inteligentnych specjalizacji.

Inteligentne Specjalizacje Pomorza (ISP) to obszary gospodarki o dużym potencjale rozwoju i innowacyjności, ważne z punktu widzenia konkurencyjności gospodarki województwa, które bazują na unikatowych zasobach regionalnych i nowatorskiej kombinacji.

W naszym regionie zostały wyłonione cztery inteligentne specjalizacje:

1. Technologie offshore i portowo-logistyczne.
2. Technologie interaktywne w środowisku nasyconym informacyjnie.
3. Technologie efektywne w produkcji, przesyłce, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz w budownictwie.
4. Technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia.

Oto cele i zakresy powyższych specjalizacji:

ISP1. TECHNOLOGIE OFFSHORE I PORTOWO-LOGISTYCZNE

Cel: Wzmocnienie międzynarodowej konkurencyjności i przyspieszenie tempa wzrostu przedsiębiorstw sektora gospodarki morskiej w województwie pomorskim poprzez realizację prac badawczo-rozwojowych oraz kreowanie w oparciu o nie innowacyjnych produktów, usług i technologii w obszarze eksploracji i eksploatacji zasobów morza w sposób bezpieczny dla środowiska.

Zakres:

1. uniwersalne konstrukcje i technologie do eksploatacji zasobów morza;
2. pojazdy i jednostki pływające wykorzystywane w środowisku morskim i przybrzeżnym;
3. urządzenia, techniki i systemy monitorowania i oczyszczania środowiska morskiego i jego zaplecza;
4. nowatorskie sposoby i technologie wykorzystania unikatowych naturalnych związków produkowanych przez organizmy morskie;
5. technologie, urządzenia i procesy służące poprawie bezpieczeństwa i efektywności usług transportowo-logistycznych w portach i na ich zapleczu i przedpolu.

1. Uniwersalne konstrukcje i technologie do eksploatacji zasobów morza

- a) pływające lub stacjonarne konstrukcje komponentów morskich farm wiatrowych lub platform wydobywczych;

- b) urządzenia do konwersji energii sprzyjające ochronie środowiska naturalnego, w tym w szczególności absorbery służące do pozyskiwania energii z falowania morza i aktywnej ochrony brzegów;
- c) wykorzystanie konstrukcji i powstającej infrastruktury offshore do rozwoju akwakultury;
- d) urządzenia do przeładunku wielkogabarytowych morskich konstrukcji wsporczych;
- e) technologie i urządzenia o podwyższonej efektywności energetycznej stosowane na potrzeby produkcji offshore i usług transportowych;
- f) technologie i urządzenia służące: poszukiwaniu, szacowaniu oraz pozyskiwaniu zasobów biologicznych i surowcowych morza;
- g) wielofunkcyjne obiekty przeznaczone do eksploatacji różnorodnych akwenów oraz rozwoju oferty rekreacyjnej i turystycznej;
- h) technologie hiperbaryczne.

2. Pojazdy i jednostki pływające wykorzystywane w środowisku morskim i przybrzeżnym

- a) bezzałogowe pojazdy morskie, lądowe i powietrzne do monitorowania i inspekcji, obsługi obiektów offshore, morskich obiektów hydrotechnicznych, stanu środowiska naturalnego lub oceny zasobów morza;
- b) jednostki pływające o zredukowanym wpływie na środowisko naturalne (np. o napędzie elektrycznym, hybrydowym lub zasilanym LNG) w tym na potrzeby turystyki i rekreacji;
- c) rozwiązania techniczne redukujące niekorzystny wpływ jednostek pływających na środowisko naturalne.

3. Urządzenia, techniki i systemy monitorowania i oczyszczania środowiska morskiego i jego zaplecza

- a) systemy do oczyszczania wód z zanieczyszczeń ropopochodnych i biologicznych;
- b) systemy monitorowania stanu środowiska morskiego i strefy przybrzeżnej;
- c) urządzenia i technologie służące oczyszczaniu wód balastowych o niskim zasoleniu;
- d) technologie i urządzenia do oczyszczania i gospodarczego wykorzystania refulatów;
- e) urządzenia, techniki i technologie służące ochronie środowiska, ograniczeniu antropopresji na środowisko morskie oraz oczyszczaniu środowiska morskiego, w tym w portach i w stoczniach (np. wykorzystanie zdolności bioakumulacyjnych omułka);
- f) metody zgazowania i konwersji na biopaliwa odpadów i zanieczyszczeń portowo-stoczniowych.

4. Nowatorskie sposoby i technologie wykorzystania unikatowych naturalnych związków produkowanych przez organizmy morskie

- a) technologie i urządzenia służące wykorzystaniu unikatowych naturalnych związków wytwarzanych przez organizmy morskie jako składników leków, kosmetyków lub substancji i produktów dla przemysłu spożywczego;
- b) technologie, urządzenia i metody hodowli organizmów morskich;
- c) bezpieczne, trwałe i neutralne dla środowiska technologie ochrony podwodnej infrastruktury (np. ochrona przed porastaniem obiektów podwodnych przez organizmy żywe).

5. Technologie, urządzenia i procesy służące poprawie bezpieczeństwa i efektywności usług transportowo-logistycznych w portach i na ich zapleczu i przedpolu

- a) systemy oraz technologie IT i ICT monitorowania, integrowania, kontroli i zarządzania środkami transportu w ruchu (lądowym, wodnym i powietrznym), a także infrastrukturą transportową;
- b) efektywne energetycznie środki transportu (wodnego i lądowego) i napędy oraz urządzenia przeładunkowe;
- c) efektywne energetycznie technologie obiektów kubaturowych związanych z usługami transportowo-logistycznymi wykorzystujące OZE;
- d) systemy organizacji i bezpieczeństwa żeglugi;
- e) systemy efektywnego przestrzennie parkowania pojazdów samochodowych w strefie około portowej;
- f) intermodalne technologie transportowe w relacjach do/z portów morskich;
- g) nowoczesne rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne dla integracji i planowania przestrzennego podmiotów przemysłu portowego i stoczniowego we wspólnym obszarze portowo-miejskim służące bardziej efektywnemu wykorzystaniu posiadanych zasobów i potencjału regionu;
- h) systemy optymalizujące układy komunikacyjne w relacji do/z portu i integracji zarządzania ruchem ładunkowym oraz pasażerskim.

ISP2. TECHNOLOGIE INTERAKTYWNE W ŚRODOWISKU NASYCONYM INFORMACYJNIE

Cel: Zbudowanie i wzmocnienie międzynarodowej konkurencyjności i przyspieszenie tempa wzrostu przedsiębiorstw sektora ICT województwa pomorskiego poprzez realizację prac badawczo-rozwojowych oraz budowanie potencjału intelektualnego dla kreowania innowacyjnych produktów i usług w obszarze technologii interaktywnych w środowisku nasyconym informacyjnie.

Zakres:

1. multimodalne interfejsy człowiek-maszyna;
2. systemy wbudowane dla przestrzeni inteligentnych, Internet rzeczy;
3. przesył danych, bazy danych, bezpieczeństwo danych, przetwarzanie wielkich danych;
4. inżynieria kosmiczna i satelitarna.

1. Multimodalne interfejsy człowiek-maszyna, w tym:

- a) techniki komunikacji człowiek-maszyna przy pomocy mowy, gestów, czy też emocji i myśli;
- b) rozwój systemów typu wearables (systemy komputerowe noszone przez człowieka na sobie i integrujące różnorodne funkcje);
- c) prace nad budowaniem systemów sensorowych pozwalających na komunikację z maszyną;
- d) technologie i interfejsy stosowane w medycynie, profilaktyce, rehabilitacji i diagnostyce.

2. Systemy wbudowane dla przestrzeni inteligentnych, Internet rzeczy, w tym:

- a) technologie i systemy automatyzowania, diagnozowania, monitorowania różnych środowisk (dom, samochód, miasto, port itp.);
- b) internet rzeczy, w tym: inteligentne komponenty sieci, rozwiązania umożliwiające tworzenie usług dla sieci nowej generacji (m.in. 5G), komponenty sieci semantycznych (ang. Semantic Web, Linked Data);
- c) rozwiązania sprzętowo – programowe i systemy wbudowane w zakresie zdalnego zarządzania poborem mocy oraz wydajnością pojedynczych komponentów i platform komputerowych w tym serwerów;
- d) rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa; bezpieczeństwo danych przesyłanych między urządzeniami w ramach IoT;
- e) rozwiązania w zakresie zdalnego zarządzania i optymalizacji procesów.

3. Przesył danych, bazy danych, bezpieczeństwo danych, przetwarzanie wielkich danych, w tym:

- a) efektywne metody gromadzenia, kompresji, weryfikacji, a także przetwarzania (data mining, big data, cloud computing) i analizy danych;
- b) technologie przesyłu danych (w tym poprzez sieci telekomunikacyjne);
- c) technologie analizy danych przy pomocy centrów przetwarzania danych i zaawansowanych wirtualnych baz danych;
- d) metody sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego (ang. machine learning), z wykorzystaniem systemów rozproszonych, przetwarzania równoległego i wirtualizacji;

- e) rozwiązania i technologie zapewniające bezpieczeństwo infrastruktury oraz przechowywania, przetwarzania, przesyłu i transmisji danych, w tym szyfrowania i kryptografii;
- f) optymalizacja procesów powiązanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i analizą danych (zużycie energii, prędkość działania, dostępność, itp.);
- g) bezpieczeństwo danych i systemów;
- h) przetwarzanie różnych rodzajów danych, w tym graficznych (obrazy), dźwiękowych, fizycznych (pochodzących z badania temperatury, wilgotności, itp.).

4. Inżynieria kosmiczna i satelitarna

- a) oprogramowanie, układy elektroniczne i systemy w obszarze ICT, związane z rozwojem i zastosowaniem systemów obserwacji i nawigacji satelitarnej;
- b) rozwój i wykorzystanie technik satelitarnych w monitoringu i bezpieczeństwie;
- c) technologie rolnictwa precyzyjnego.

ISP3. TECHNOLOGIE EKOEFEKTYWNE W PRODUKCJI, PRZESYLE, DYSTRYBUCJI I ZUŻYCIU ENERGII I PALIW ORAZ W BUDOWNICTWIE

Cel: Budowanie i wzmocnienie konkurencyjności podmiotów gospodarczych, koncentrujących się na kreowaniu nowych produktów i usług bazujących na wynikach prac badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych, z uwzględnieniem wzrostu efektywności dystrybucji, wytwarzania, przetwarzania i zużycia energii, wydobywania surowców i przetwórstwa paliw oraz zmniejszania oddziaływania na środowisko naturalne.

Zakres:

1. poprawa efektywności energetycznej w budownictwie i przemyśle;
2. odnawialne źródła energii (OZE), generacja rozproszona i energetyka prosumencka;
3. technologia „smart grid” w dystrybucji energii;
4. magazynowanie energii;
5. środki transportu o napędzie alternatywnym;
6. poszukiwanie, wydobywanie i przetwarzanie surowców energetycznych.

1. Poprawa efektywności energetycznej w budownictwie i przemyśle

- a) technologie w zakresie rekuperacji energii i klimatyzacji;
- b) materiały i technologie ograniczające zapotrzebowanie na ciepło;
- c) materiały i technologie do aktywnych i pasywnych metod magazynowania ciepła i chłodu w budownictwie;
- d) technologie w procesach przemysłowych;
- e) rozwój systemów zarządzania energią.

2. Odnawialne źródła energii (OZE), generacja rozproszona i energetyka prosumencka

- a) nowe technologie i systemy w zakresie wytwarzania, magazynowania i zużycia energii elektrycznej, ciepła lub chłodu w OZE (w tym również: energia z odpadów i biomasy, elektrownie hybrydowe);
- b) wykorzystanie ciepła odpadowego do produkcji energii;
- c) systemy umożliwiające i optymalizujące współpracę wielu rozproszonych źródeł energii (w tym w skali mikro);
- d) zastosowanie nowych paliw wpływających na poprawę szeroko rozumianej efektywności lub efektu ekologicznego już istniejących źródeł energetyki rozproszonej;
- e) systemy i technologie zarządzania energią w obszarze tzw. „wysp energetycznych” i Klastrow Energii;
- f) rozwój oraz doskonalenie narzędzi do prognozowania wytwarzania energii z OZE.
- g) technologie Wodorowe i Ogniwa Paliwowe.

3. Technologie „smart grid” w dystrybucji energii

- a) rozwiązania zwiększające niezawodność dostaw, elastyczność i bezpieczeństwo pracy sieci dystrybucyjnej umożliwiające efektywne wykorzystanie możliwości produkcyjnych OZE;
- b) technologie automatyzacji i regulacji napięcia w sieci SN i nn;
- c) kompleksowe rozwiązania oraz systemy pomiarów i oceny parametrów jakości energii elektrycznej;
- d) systemy, produkty i rozwiązania z obszaru tzw. wirtualnych elektrowni;
- e) rozwój technologii, produktów i usług mających na celu zwiększenie szybkości niezawodności i bezpieczeństwa przesyłu i przetwarzania danych pomiarowych;
- f) technologie i systemy zarządzania stroną popytową klientów (interwencyjna redukcja mocy);
- g) systemy współpracy źródeł odnawialnych z transportem elektrycznym.

4. Magazynowanie energii

- a) badania i wdrożenia nowych materiałów i technologii dla systemów magazynowania energii oraz wykorzystanie infrastruktury budowlanej dla celów magazynowania energii;
- b) poprawa sprawności i trwałości systemów magazynowania energii;
- c) systemy zarządzania magazynowaniem energii;
- d) integracja i zarządzanie systemami magazynowania energii z siecią elektroenergetyczną oraz źródłami OZE.

5. Środki transportu o napędzie alternatywnym

- a) systemy zarządzania punktami ładowania środków transportu z wykorzystaniem magazynów energii w tym magazynów mobilnych;
- b) technologie, produkty i rozwiązania dla pojazdów elektrycznych i hybrydowych;
- c) systemy dystrybucji i zarządzania energią na potrzeby transportu o napędzie elektrycznym;
- d) systemy i urządzenia do dwukierunkowego przepływu energii między pojazdem elektrycznym a siecią elektroenergetyczną.

6. Poszukiwanie, wydobywanie i przetwarzanie surowców energetycznych

- a) techniki i metody poszukiwań złóż węglowodorów;
- b) technologie intensyfikujące wydobywanie węglowodorów (w tym zatłaczanie wody, środków powierzchniowo czynnych, polimerów, CO₂ i in.);
- c) wytwarzanie produktów referencyjnych o ulepszonej jakości, przyjaznych środowisku oraz produktów niszowych;
- d) wykorzystanie produktów odpadowych lub ubocznych z procesów / w procesach przerobu węglowodorów oraz wytwarzania energii, poprawa efektywności procesów przerobu węglowodorów przy jednoczesnym ograniczeniu wpływu tych procesów na otoczenie środowiskowe i społeczne;
- e) gospodarcze wykorzystanie odpadów z procesów/w procesach przerobu węglowodorów;
- f) opracowanie i wdrożenie nowych technologii produkcji biopaliw i biokomponentów nie konkurujących z produkcją żywności (drugiej i trzeciej generacji).

ISP4. TECHNOLOGIE MEDYCZNE W ZAKRESIE CHOROÓB CYWILIZACYJNYCH I OKRESU STARZENIA

Cel: Stworzenie w województwie pomorskim centrum kompetencji w obszarze zdrowia o znaczeniu międzynarodowym, wzmacniającego konkurencyjność i atrakcyjność firm poprzez inwestycje w badania i rozwój, budowanie kompetencji, rozwój innowacyjnych produktów i technologii

Zakres:

- 1. profilaktyka chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia się ;
- 2. diagnostyka chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia się;
- 3. terapie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia się;
- 4. opieka i wsparcie aktywności

1. Nowoczesne rozwiązania w profilaktyce chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia

- a) rozwiązania i technologie dla zintegrowanych programów profilaktyki ogólnej oraz prewencji pierwotnej i wtórnej chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia, wsparte rozwiązaniami ICT, telemedycznymi oraz nowymi urządzeniami medycznymi;
- b) technologie otrzymywania produktów żywnościowych o znamionach żywności funkcjonalnej, terapeutycznej skierowanej do grup konsumentów o zdefiniowanych potrzebach żywieniowych (np. niemowlęta, pacjenci onkologiczni, osoby autystyczne) naukowa weryfikacja ich jakości zdrowotnej pod kątem profilaktyki chorób cywilizacyjnych uprawniającej do oświadczeń żywieniowych zgodnie z wymaganiami międzynarodowymi (EFSA).

2. Nowoczesne rozwiązania w diagnostyce chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia

Rozwiązania i technologie dla zintegrowanych programów diagnostyki chorób cywilizacyjnych, wsparte rozwiązaniami ICT, telemedycznymi oraz nowymi urządzeniami medycznymi. W tym służące przyspieszaniu wykrywania chorób i rozpoczęcia terapii.

3. Nowoczesne rozwiązania w terapii chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia

- a) rozwiązania i technologie dla zintegrowanych procesów diagnostycznych monitorowania terapii (w tym monitorowanie compliance) chorób cywilizacyjnych, wsparte rozwiązaniami ICT, telemedycznymi oraz nowymi urządzeniami medycznymi;
- b) zastosowania biotechnologii, innowacyjnej analizy biofarmaceutycznej i syntezy dla nowoczesnych rozwiązań terapeutycznych – leki innowacyjne (niskocząsteczkowe i biologiczne), biopodobne (ang. biosimilars) i ich innowacyjne, ulepszone wersje (ang. biobetters), nowoczesne leki generyczne, teranostyka, indywidualizacja terapii, żywność funkcjonalna i terapeutyczna;
- c) nowe materiały oraz technologie wykorzystujące możliwości inżynierii materiałowej i biomateriałowej, chemii, biotechnologii i nanotechnologii w profilaktyce schorzeń, medycynie regeneracyjnej i implantologii;
- d) opracowanie nowych urządzeń diagnostycznych i terapeutycznych.

4. Systemy wsparcia osób z niepełnosprawnością

Rozwiązania i technologie dla nowoczesnych systemów wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz w wieku podeszłym – monitorowanie stanu zdrowia, urządzenia i technologie kompensacyjne poprawiające jakość życia, telemedycyna domowa.